

ІНСТИТУЦІЙНІ ІНВЕСТОРИ ТА ЇХ ДІЯЛЬНІСТЬ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ

Для аналізу діяльності інституційних інвесторів на ринку державних цінних паперів України розглянемо, насамперед, економічну та соціальну їх сутність, види інституцій, які функціонують на фінансовому ринку. Завданням даного дослідження є з'ясування сутності поняття «інституційний інвестор» на основі публікацій у спеціалізованій науковій літературі та законодавстві, моніторингу їх сегментарної структури та особливостей діяльності окремих видів інституційних інвесторів на фінансовому ринку.

Питання фінансового ринку і, зокрема, його інституційних інвесторів належать до числа найпопулярніших тем у сучасних наукових працях, що обумовлено стрімким розвитком фінансового ринку та його фінансових інституцій. Не випадково, що серед лауреатів Нобелівської премії у галузі економіки за останні тридцять років чимала кількість тих, чії роботи стосуються саме цієї сфери фінансових відносин.

Для розуміння особливостей функціонування інституційних інвесторів розглянемо їх місце та відведену роль на сучасному фінансовому ринку. Схематично сучасний фінансовий ринок можна зобразити наступним чином (рис. 1). Як продемонстровано на рис. 1, учасники фінансового ринку представлені трьома ключовими групами: 1) інвестори, вони ж є кредиторами та донорами; 2) емітенти, тобто позичальники, реципієнти; 3) фінансові посередники, котрі інституційно представлені біржовим та позабіржовим ринком. У свою чергу, на позабіржовому ринку можна виокремити інституційних інвесторів та решту фінансових посередників. У колі інвесторів та емітентів також присутні фінансові інституції (фінансові корпорації), до числа яких належать також інституційні інвестори. Отже, розглядаючи поняття «інституційний інвестор», важливо усвідомлювати багатоплановість ролі цих інституцій на фінансовому ринку.

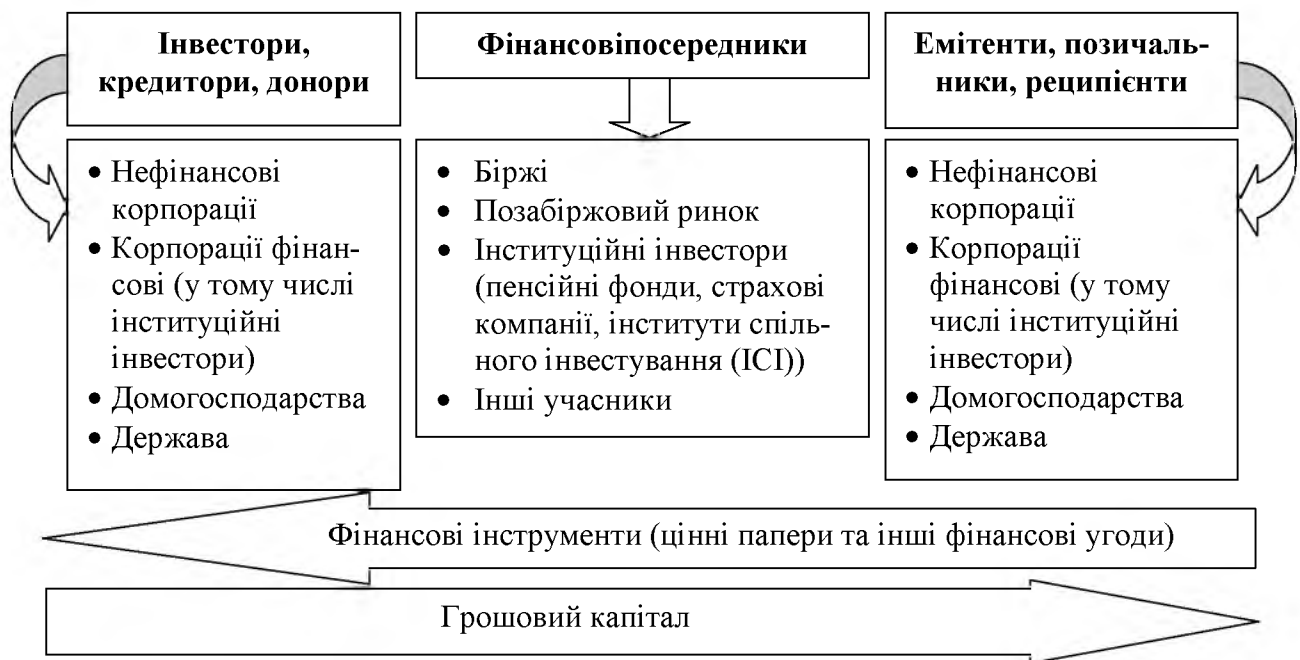

Рис. 1. Схема функціонування учасників фінансового ринку [4; 5]

Моніторинг економічних видань і законодавства дозволив виокремити наступні тези щодо тлумачення поняття «інституційний інвестор»:

- по-перше, це кваліфікована (визначена законодавством як інституційний інвестор) фінансова інституція [1; 2; 3];
- по-друге, метою її створення є отримання інвестиційного доходу, тобто одержання прибутку або збереження реальної вартості акумульованого грошового капіталу [6; 5; 1];
- по-третє, акумуляція грошового капіталу відбувається переважно шляхом випуску власних цінних паперів [5; 4];
- по-четверте, інвестує акумульований грошовий капітал у цінні папери інших емітентів, формуючи інвестиційні портфелі [2; 3].

Отже, підводячи підсумок, можна стверджувати, що інституційний інвестор – це кваліфікована фінансова інституція, мета якої полягає в отриманні інвестиційного доходу на грошовий капітал, котрий акумулюється нею переважно у ході випуску її власних цінних паперів та інвестується у цінні папери інших емітентів.

Сучасна теорія та практика відносить до інституційних інвесторів наступні фінансові інституції: пенсійні фонди, страхові компанії, інститути спільного інвестування та спеціалізовані інвестиційні банки.

Зазначимо, що в Україні на ринку державних цінних паперів вагомими учасниками є банківські установи. Банки вкладають значні суми акумульованих коштів у державні цінні папери. У ході нашого дослідження не проводився аналіз доцільності такої політики та її наслідків для економіки країни в цілому, для банківських установ та їх вкладників. Лише коротко зазначимо, що

політика широкої участі банків на ринку державних цінних паперів є ризикованою для економіки. Таке було підтверджено результатами розгортання фінансової кризи в Україні наприкінці 1990-х років.

Метою даного дослідження є вивчення діяльності інституційних інвесторів на ринку державних цінних паперів. У цьому контексті необхідно чітко вирізняти діяльність інституційних інвесторів на ринку державних цінних паперів України від інвестиційної діяльності на цьому ринку інших фінансових інституцій, зокрема банківських установ та інвестиційних корпорацій. Саме тому ми детальніше зупинимось на цих питаннях.

Отже, до інституційних інвесторів в Україні належать пенсійні фонди, страхові компанії та інститути спільного інвестування. Саме діяльність цих фінансових інституцій і буде нами досліджуватись у зв'язку з функціонуванням ринку державних цінних паперів. Ці три групи інституційних інвесторів не однорідні, що і представлено на рис. 2.

Рис. 2. Класифікація інституційних інвесторів України [2; 7]

Світова практика демонструє, що інституційні інвестори, серед іншого, активно працюють і на ринку державних цінних паперів. Схематично процес використання інституційними інвесторами заощаджень та перетворення їх в інвестиції зображено на рис. 3.

Рис. 3. Структурно-логічна схема організації інвестиційної діяльності інституційних інвесторів на ринку державних цінних паперів України [7]

Працюючи на ринку державних цінних паперів, інституційних інвесторів цікавлять питання дохідності цих паперів, їх ризикованості та часу повернення інвестованого у них грошового капіталу. Отриманий від інвестицій дохід інституційні інвестори розподіляють між початковими власниками заощаджень, а частину залишають у своєму розпорядженні.

З боку держави, як суб'єкта пруденційного нагляду, ведеться пильний контроль за діяльністю інституційних інвесторів. Безпосередньо регулювання та контроль здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). Завдяки даній фінансовій установі здійснюється оприлюднення результатів діяльності інституційних інвесторів, публікація матеріалів у засобах масової інформації та інформування вкладників про діяльність того чи іншого інвестора. НКЦПФР також детально відстежує «прозорість» їх діяльності, а у випадку виявлення недостовірної інформації позбавляє ліцензій компанії з управління активами. Адміністративно-правові засоби захисту прав власників цінних паперів перевіряє НКЦПФР. Завдяки даним засобам захист прав інвесторів у цінні папери є основним фактором забезпечення правопорядку на ринку державних цінних паперів.

Література

1. Ватманюк З. Г. Розвиток інституційного інвестування в Україні / З. Г. Ватманюк, Т. М. Кушнір // *Фінанси України*. – 2007. – № 3. – С. 129–131.
2. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. В. Майорова. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
3. Портфельне інвестування: навч. посіб. / [Пересада А. А., Шевченко О. Г., Коваленко Ю. М., Урванцева С. В.]. – К.: КНЕУ, 2004. – 408 с.
4. Сазонець І. Л. Інвестування: підручник / І. Л. Сазонець, В. А. Федорова. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 312 с.
5. Юркевич О. М. Визначення сутності та ролі інституційних інвесторів на фінансовому ринку України / О. М. Юркевич // *Формування ринкової економіки*. – 2011. – № 26. – С. 149–157.
6. Яценко С. О. Инвестиции институциональных инвесторов в социальную инфраструктуру / С. О. Яценко // *Российское предпринимательство*. – 2008. – Вып. 1 (122). – С. 42–45.

7. Інститути спільного інвестування в умовах глобалізації світових фінансових ринків: монографія / [В. Вергун, О. Ступницький, В. Коверда, Т. Волковинська]. – Київ: ВПЦ Київський університет, 2009. – 512 с.

8. Кізіма Т. О. Аналітичний огляд інфраструктури фінансового ринку України: інституційний аспект / Т. О. Кізіма, О. О. Луцишин // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – Острог: Вид-во НУ«ОА», 2016. – № 2 (30). – С. 62–68.

Мазур В. П., ст. гр. ФСТЗМ-11
Луцишин О. О., к.е.н., доцент

ЗНАЧЕННЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Дієздатність та розвиток будь-якого підприємства у ринкових умовах визначається множинністю факторів, бо у відкритій економіці підприємство слід розглядати, насамперед, як суб'єкт безперервних економічних перетворень. До того ж у сучасних умовах господарювання з наростаючими темпами збільшується частота інтенсивності змін параметрів економічного середовища, проявом чого є модифікація структурного відтворення макроекономічних параметрів, що водночас робить неможливим збереження простого прирістного типу господарської поведінки підприємства в чистому вигляді та вимагає комплексного та системного підходу до розв'язання різноманітних задач з його функціонування.

Ключову роль у цьому процесі відіграє інвестиційна діяльність, яка й повинна забезпечити безперервність виробництва, регулярність одержання нормального прибутку, досягнення поставлених цілей будь-якого суб'єкта господарювання. Ґрунтовність зазначеного базується, насамперед, на врахуванні багатоплановості інвестиційної діяльності підприємства, яка поєднує в собі різнопланові процеси щодо залучення та вкладання коштів.

При цьому слід погодитися з такими дослідниками, як Н. Татаренко та А. Поручник, які зазначають, що інвестиційна діяльність – це послідовна, цілеспрямована діяльність, яка полягає у капіталізації об'єктів власності, формуванні та використанні інвестиційних ресурсів, регулюванні процесів інвестування, створенні відповідного інвестиційного клімату для цілей одержання прибутку або визначеного соціального ефекту. З цього визначення витікає, що інвестиційна діяльність взаємозалежна з використанням інвестиційних ресурсів, де вагоме значення має фінансова складова. Таким чином, варто підкреслити, що підґрунтям розв'язання практично будь-яких задач стосовно інвестиційної діяльності сучасного підприємства та його поступового розвитку є вирішення, насамперед, низки фінансових питань.